

Данијела Петковић¹

Институт за књижевност и уметност, Београд

ДОПРИНОС ГЛАСНИКА ИСТОРИСКОГ ДРУШТВА У НОВОМ САДУ ФОЛКЛОРИСТИЧКИМ ИСТРАЖИВАЊИМА

Сажетак: *Гласник Историског друштва у Новом Саду* излазио је три до четири пута годишње од 1928. до 1940. године. Четрдесет две свеске овог чврсто конципираног историјског часописа представиле су бројна изучавања о прошлости подручја бивше Карловачке митрополије, а међу њима су се нашли и поједини прилози значајни за истраживања традиције, првенствено везани за етнологију, антропологију, етнолингвистику, али и за проучавање историјске основе усмених творевина и историју фолклористике. У раду ће бити речи управо о овим чланцима, у којима се историја додирује с фолклористиком. Фокус неће бити само на њиховом прегледу и класификацији, већ ће се испитивати и њихова улога у праћењу главних фолклористичких научних стремљења између два рата.

Кључне речи: *Гласник Историског друштва у Новом Саду*, историја, фолклористика, етнологија, антропологија, етнолингвистика, проучавање усмене књижевности

Септембра 1927. године у Новом Саду основано је Историско друштво са задатком да проучава прошлост подручја које је насељавао наш народ у Хабзбуршкој монархији, тј. у некадашњој Карловачкој митрополији. У априлу 1928. донета је одлука о покретању органа Друштва, и већ у октобру исте године изашао је први број *Гласника Историског друштва у Новом Саду*. Овај „часопис за испитивање и обрађивање прошлости Војводине“ (Станојевић 1928: 9) излазио је до 1940. г., најпре три пута годишње, а последњих пет година у четири свеске. Чврсто конципиран, доследан свом програму од почетка до краја, под руководством Станоја Станојевића, председника Историског друштва првих десет година, до своје смрти, и уредништвом Душана Поповића од прве до последње, 42. свеске, *Гласник* је доносио расправе, ситне прилоге, грађу, осврте, приказе и белешке из историје наведене области.

Настојећи да на једном месту окупи научне раднике који из различитих праваца проучавају повесна збивања и старине Војводине, а представљају је на занимљив начин, приступачан широј публици, часопис је своје странице отворио за различите хуманистичке приступе,

¹ petkovic.danijela@yahoo.com

Овај рад настао је на пројекту *Српско усмено стваралаштво у интелектуалном коду* (бр. 178011), који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

али ипак саображене водећем, историјском аспекту, доминантном у свим прилозима. Тако су се у преовлађујућем историјским садржају нашли и поједини фолклористички чланци, или бар сегменти веома блиски антрополошким, етнолошким, етнолингвистичким проучавањима, као и изучавањима историје и поетике књижевних облика усмене традиције.

Додир историографије, архивистике и етнологије видљив је у бројним расправама о етничком саставу и пореклу становништва појединих места, као што су Баја (Симоновић Р. 1932: 14–23), Нови Сад (Стајић 1936: 257–283), Земун (Јеремић 1937: 442–448), или области Баната (Поповић 1931: 194–207), Барање (Поповић 1932б: 358–374) и Војводине (Поповић 1939а: 21–32). На више места у *Гласнику* доказивано је присуство српског живља и других етничких група у појединим местима или областима прилагањем црквених или општинских докумената и пописа, а потом и хотимично, циљано мењање етничке структуре које је спроводила мађарска власт. У том смислу, поменути историографско-етнографски прилози у *Гласнику* потврђивали су идеолошку улогу наше етнологије крајем XIX и почетком XX века, а то је национални задатак обележавања граница и уједињења српских територија (Ковачевић И. 2001: 147–148).

Допринос етнолингвистичким истраживањима представљају студије Петра Скока и Владимира Маргана о топонимастици Војводине (Скок 1939: 1–20; Марган 1940: 251–259), културноисторијско предање о имену брега Калварија (Богичевић 1930: 465), као и бројне секвенце расуте у разнородним чланцима о етнимимима – Шокаца (Будимир 1929: 4; Радојчић 1929: 337–338), Буњеваца (Радојчић 1930б: 268–270), Влаха (Радојчић 1929: 349–350), питању популарном и често обрађиваном између два рата, коме су се и у *Гласнику* више пута враћали.

Такође је уочљиво и интересовање за везу етоса и природне средине, што је последица огромног утицаја Цвијићеве антропогеографске школе на етнолошка проучавања у првој половини XX века. Тада актуелно утврђивање етнопсихолошких карактеристика и етничких типова није заобишло ни *Гласник Историјског друштва*, о чему сведоче прилози о „утицајним“, „надменим“ Грцима, „свађалицама“, који су формирали водећи трговачки сталеж у пречанским чаршијама XIX века, и „лукавим“ Цинцарима и словенским досељеницима у тим варошима, који су желели да се уздигну на ниво Грка, прихватајући њихову културу (Поповић 1932а: 280–283; Поповић 1935: 1–9). Искривљену слику колективног идентитета често дају странци, нпр. енглески путописац Милс о Србима, „Рашанима“ (Поповић В. 1935: 99–100), мађарске пејоративне изреке о Словацима (Поповић 1939б: 72–75) или румунска подсмешљива пословица о Марку Краљевићу (Ковачевић Б. 1929: 250). О правом менталитету младих Срба који су прихватили и деформисали туђу средњоевропску популарну културу, неулепшано и критички говоре прегледи студија Јована Савковића о српским младићима и Драге Дејановић и Милице Стојадиновић Српкиње о младим женама у Војводини XIX века. Издвајање два типа – српског школованог кицоша, који је под утицајем „мађарске центриске културе“ одбацио националне вредности (Милутиновић 1931: 160), и девојке којој је циљ само да се добро уда, а у „институтима“ стиче једино навике кинђурења,

оговарања и нерада (Петровић 1930: 92) – прилог су социо-културној антропологији.

Овде је реч о свакодневном животу у прошлости, а ту се историја недвосмислено преплиће с етнолошко-антрополошким² проучавањима. На страницама *Гласника* приложени су и коментарисани исписи из црквених и општинских књига, уговори, рачуни, писма, приватне белешке и друга архивска документа која сведоче нпр. о пракси потраживања великог мираза уз девојке, због чега су многе остајале неударе, на терету породице, или су учествовале у отмицама и брачним нередима (Грујић 1928а: 122–124; Петровић 1930: 92). Исто тако, забележене су тешкоће при разводу брака (Грујић 1929а: 94–95), а писмено образложење раскида веридбе открива обичај враћања дара првом заручнику – да се девојци не „квари срећа“ и омогући прихватање дара другог младића (Грујић 1930: 469). Кратак запис о сватовима Јована Јовановића Змаја помиње ритуалне улоге кума и девера, коло, здравице и обредно разбијање судова (Шевић 1930а: 122–123), а једна молба београдско-карловачком митрополиту Мојсију Петровићу потврђује још увек жив табу – сакривање порођаја (Грујић 1928б: 124).

Веома су драгоцене и детаљи одевања у Војводини XVIII и XIX века (Јојкић 1932: 107; Поповић В. 1935: 101), затим грчке варошке ношње (Поповић 1935: 7), потом женског накита и конђи (Браун 1934: 286). Култура становања највише је заступљена у неколико одломака из путописа, кроз описе типичних сеоских кућа од XVI од XVIII века, земуница до крова укопаних у тло (Поповић 1929а: 90–92; Браун 1933: 351; Поповић В. 1935: 100; Поповић 1939а: 28), поред терамара – сојеница, присутних на панонском простору још из времена праисторије (Јанкулов 1934: 41–42; Јанкулов 1937в: 396–397, 402–403).

Обухватнији етнолошки радови пружају детаљнију слику појединих насеља. Тако један чланак о Турији описује становнике, куће, начин одевања, њихове обичаје, веровања и празновања (Јојкић 1932: 106–107), други доноси запис Стевана Сурдучког о насељавању Надаља и ритуалу побијања коца наред села као почетне тачке, дрвета света (axis mundi), грађењу кућа, копању бунара, узгајању конопље, лошим условима становања, болестима, поплавама и другим недаћама (Ковачевић В. 1930: 280–283), док ситан прилог из историје Новог Сада представља свакодневицу и обичаје новосадских бостанџија, новог друштвеног слоја, и занимљив детаљ о њиховом чувању традиције – они напамет знају епске песме о Косову, и са заносом слушају гусларе (Поповић Д. 1933: 250).

Одмах уз историјско-етнолошке студије уредника Душана Поповића, пристају по бројности и садржајности, комплексни научни

2. Термин „етнолошко-антрополошки“ не укида данашње постојање две оделите хуманистичке дисциплине, али треба имати у виду да су у српској науци између два рата етнологија и антропологија још увек здружене. Неупитно разлучивање није ни данас прецизно ни лако, поготову што различити научни центри у свету истоветна истраживања подводе једни под етнологију а други под антропологију, или их изједначавају. Основна differentia specifica данас је проучавање друштва, заједнице, културе с аспекта опште, људске цивилизације (антропологија), или са националног становишта (етнологија) (Голубовић 2005: 68–69), док су некадашње дистинкције у подручјима интересовања етнологије и антропологије: традиционално–савремено и сеоско–урбано, умногоме превазиђене (Ковачевић И. 2005: 17–18).

радови Борислава Јанкулова, који остатке материјалне културе праисторијске Војводине сагледавају не само из угла археологије него и с аспекта етнологије и биолошке антропологије. У низу текстова које је у *Гласнику* у наставцима објављивао од 1934. до 1940. године (Јанкулов 1934: 1–63; 1935а: 165–198; 1935б: 341–359; 1936а: 1–18; 1936б: 241–256; 1937а: 121–141; 1937б: 312–313; 1937в: 379–412; 1939: 257–284; 1940: 225–250), он износи идеје еволуционизма и континуитета расе (народа), које су у друштвено-хуманистичким наукама почетком XX века биле веома заступљене (Михајловић 2017: 93–94). У том духу, испитујући материјалну културу и артефакте далеке прошлости, као што су статуете, накит, посуђе, оружје и други вотивни предмети пронађени у гробницама, закључује о начину живота некадашњих култура и успоставља паралеле између веровања и обредне праксе становника палеолитске и неолитске Војводине, и њених савремених житеља. Интересантан је континуитет појединих ритуалних радњи, па тако доводи у везу свезивање богова на Покладе, очеве и мајки на Очеве и Материце, или везивање деверског пешкира (Јанкулов 1934:41) са архаичним али још присутним веровањем у задржавање душе мртваца уз помоћ камена, точка, посуде или фигурице, који се закопавају заједно с њим (Јанкулов 1936а: 4, 13; Јанкулов 1936б: 246) или након трепанирања лобање (Јанкулов 1934: 18–19). Сахрањивање с оружјем нашло је одјека и у уништавању јуначких атрибута у познатој епској песми о смрти Марка Краљевића (Јанкулов 1935б: 343–344), док епски „зелени мач“ или топуз Јанкулов повезује са жезлом, кијаком, батином и чобанском тојагом (1935б: 353). Накит, новац и друге драгоцености су, и у древној прошлости и у култури прошлог века, били заштитна средства (Јанкулов 1937в: 406–407), а у гробу су осигуравали прелазак душе на други свет (Јанкулов 1936а: 13–14).³ Утицај Чајкановићевих студија о култу мртвих и предачкој религији видљив је у запажањима о старости божићних обичаја, о гвожђу као апотропејском средству (Јанкулов 1937а: 126) и амбивалентној улози ковача и Циганина (Јанкулов 1935а: 166–167). Такође су значајна тумачења симболичке релације црвене боје, крви и вина (Јанкулов 1937в: 405–406), орнаментике ћилима и лишћа (Јанкулов 1935б: 358–359), или знака свастике ротиране налево или надесно и сунца које расте и опада у аграрном годишњем циклусу (Јанкулов 1936а: 3).

Поред поменутих, на страницама *Гласника Историјског друштва у Новом Саду* у знатној мери су заступљени и прилози важни за фолклористику у ужем смислу речи, тј. за изучавање усмене књижевне традиције, који, с обзиром на прецизно тематско опредељење часописа, деле свој предмет интересовања с историјом и културном историјом. Анализирање епике методама историјске школе⁴ и трагање за историјским прототиповима епских јунака препознатљива је преокупација српске

³ Предања о скривеном благу и његовом чувару, осим Јанкулова (1936б: 248), у *Гласнику* бележи и Едвард Браун, сведочећи о златним фигурицама змије пронађеним на више места, уз закопани новац (1933: 342).

⁴ Зачетник историјске школе фолклора био је руски фолклориста Всеволод Фјодорович Милер. Његове методе трагања за историјским узорима епских ликова и догађаја, и супротно, праћења историзације поетских сижеа, водеће од краја XIX до двадесетих година XX века у руској фолклористици (Азбелев 2010: 104), знатно су утицале на наше међуратне проучаваоце фолклора.

фолклористике између два рата (Петковић 2015: 354). Тада веома популарно и широко заступљено трагање за везама историје и поезије касније је критиковано због историзма који је постао сам себи циљ. Осим три сведена запажања укључена у шире студије – о паралели између Мусе Кесеције и султана Мусе Челебије (Кићовић 1928: 90), о неподударности усменопоетских Бранковића (проклети Вук Бранковић и његови унуци и прауници светитељи) са историјским прототиповима (Радојчић 1939: 292–293), и путописне белешке Евлије Челебије о собоском бану Бочкају о ком се певају песме (1932: 85) – издвајају се целовити чланци: Михајла Динића о сремском бану – закаснелом јунаку (1930: 270–272), и баници Урици, противници краља Стефана (1932: 63–65); затим Станоја Станојевића о Пипу Спану, узору за лик Филипа Маџарина (1931: 302–304), мађарским краљевима у предањима и епским песмама (1932: 66) и најамнику Волфраду који је позајмио понешто од своје судбине и имена Вучи Ценералу (1929: 89–90); потом рад Драгутина Костића, који иза лика Вуче Ценерала препознаје војсковођу Еугена Савојског (1937б: 216); Душана Поповића и Риста Јеремића о Лази Харамбаши (Поповић 1929б: 414–419; Јеремић 1940: 142–156); два краћа прилога Светозара Матића о историјским предлошцима Симеона Зорића (1935: 447–448) и Аднађа Ђурке (1936: 181); истраживања Лазара Мирковића и Николе Радојчића који, идући за епском песмом и предањем о погибији кнеза Лазара, испитују аутентичност Лазареве хаљине на дан погубљења (Мирковић 1929: 190–193; Радојчић 1930а: 104–105). Побројани радови нису само сведочанства преплитања историјског и фолклористичког приступа него и потврда битних домена интересовања њихових аутора, заокружених низом потоњих проучавања (средњовековна историја – Михајло Динић, Станоје Станојевић и Никола Радојчић, средњовековне старине – Лазар Мирковић, хајдуци и хајдучија – Душан Поповић, старост и постанак епских песама и њихов однос према историји – Станоје Станојевић и Драгутин Костић, сремска теорија о пореклу епских песама – Светозар Матић).

Друга група фолклористичких студија у Гласнику припада подручју историје науке о усменој књижевности и историји културе. Тако сазнајемо да се црквена драма XVIII и XIX века преплела с фолклорним творевинама (Матић 1931: 460–462), а усмена поезија с грађанском лириком у двама ђачким песмарицама из деветнаестог века (Костић 1937а: 64–73; Костић 1937в: 453–459). У прегледу алманаха и календара XVIII и XIX века значајно место посвећено је Вуковој Даници (Будимировић 1931: 335–336). Чланак о траговима народне традиције и епског десетерца у Доситејевим делима, као и занимљиво сведочанство о популарности слепог гуслара Марка, потписује Алојз Шмаус (1937: 48–53), тематски се надовезујући на ранији прилог у Гласнику о Иришкој слепачкој академији, гусларској школи у XVIII веку (Исаиловић 1929: 95–96). О занимању Ђорђа Стратимировића за народне обичаје и усмену поезију пише Никола Радојчић (1937: 476–477), а подробније о историјском методу испитивања српских епских песама, разлучивању традиције и историје Илариона Руварца и његових претходника (1932а: 163–219; 1932б: 444–448). Занимљива су, мада не увек прихватљива, размишљања будимпештанског професора Јозефа Бајзе о разноврсним

питањима наше усмене поезије: трохеју, миграционој теорији, Вуковим редакторским интервенцијама, а понајвише о преводима српских песма на мађарски језик и њиховој рецепцији у мађарској лирици, где је запажену улогу имао Михаило Витковић (Шевић 1930б: 359–389). О Витковићевим преводима усмене лирике и утицају на мађарску уметничку поезију на народној основи говори и расправа М. Лесковца (1935: 42–49).

Неколико студија посвећено је познатим културним посленицима који су, између бројних ангажовања, задужили и фолклористику, првенствено својим сакупљачким радом: Вук Поповић (Липовац 1931: 133–135), Ђорђе Стефановић Којанов (Симоновић Н. 1933: 381–382), Ђорђе Рајковић (Војиновић 1937: 182, 187) и Исидор Путник (Стајић 1937: 229–230). За истраживаче Вуковог живота и дела ови чланци су веома битни јер сведоче о његовој сарадњи са поменутиим фолклористима. Зато се не могу заобићи ни узгредне белешке или кратке секвенце уклопљене у шире текстове *Гласника* које помињу Вукове сусрете и сарадњу или пак нетрпељивост и сукобе с образованим људима његовог доба – са Михаилом Витковићем, Павлом Берићем и Луком Миловановим (Лесковац 1935: 28–34), са Димитријем Поповићем и сегединском омладином (Ђоровић 1936: 400, 402), затим са Милицом Стојадиновић Српкињом (Петровић 1930: 85), Возаровићем (Подољски 1932: 27–28, 34), Давидовићем и Фрушићем (Жеравчић 1937: 345–346), Лукијаном Мушицким (Грујић 1929б: 101–103), митрополитом Стратимировићем (Радојчић 1929б: 319–320; Георгијевић 1939: 475) и Теодором Павловићем (Малетин 1935: 383–384).

Фолклорни материјал на страницама *Гласника* присутан је у мањој мери и као спорадична грађа уклопљена у шире текстове, обично путописе, етнолошке прилоге, коментаре уз списе и другу историјску грађу. Свуда су расуте изреке, пословице, а понајвише културноисторијска предања и одломци усмене историје, која неминовно прати писану, званичну.

Интеракција с фолклористиком остварена је и кроз редовне оцене, приказе и белешке, који су у континуитету објављивани свих тринаест година колико је часопис излазио. Тематски, ова група чланака у потпуности је следила оријентацију расправа и ситних прилога, што је, кад је о фолклористици реч, значило да је испратила актуелне монографије о селима и крајевима Војводине, важније етнолошко-антрополошке радове о становницима бивше Карловачке митрополије, о њиховим обичајима, свакодневном животу, култури становања, текстове из историје фолклористике и скорије публиковану усменопоетску грађу са истог културно-географског простора, а све то у разноврсној форми – од нешто обимнијих осврта, у којима се научним коментарима редовно допуњавало и критички сагледавало приказано дело, до сасвим редуковане повремене рубрике „Књижевне вести“, која је пратила актуелну периодичку и само пописивала истраживања везана за Војводину, једним делом и фолклористичка (нпр. одговарајући садржај *Slavistische Studien*, Прилога проучавању народне поезије, Прилога за књижевност, језик, историју и фолклор, итд.).

Општи поглед на чланке *Гласника Историског друштва у Новом Саду* открива немали допринос овог часописа истраживањима фолклоризма – иако се на први поглед, идући само за насловима или целовитим прилозима, може погрешно закључити да су фолклористички радови малобројни и спорадични. Заправо, много је фолклористичких пасаж, секвенци, утканих у шире историјске студије, који пажљивијим посматрањем показују читаву лепезу разноврсних приступа усменој традицији Војводине. Они нимало не заостају за сродним научним проучавањима водећих српских хуманистичких гласила између два рата, додају чак посебну димензију испитивањима преплићући се с историјском тематиком. Фолклористика на страницама *Гласника* не одступа од главних токова домаће међуратне науке ни тематски ни методолошки, већ напротив, кореспондира са свим важнијим фолклористичким монографијама и периодиком. Етнолошко-антрополошки прилози, у којима се још увек осећа јак утицај еволуционизма и антропогеографског метода, излажу теренске или архивске податке о обичајима, веровањима, становништву, етничким карактеристикама, без нарочитог теоријског утемељења (Ковачевић И. 2005: 13–15), док се проучавање усмене књижевности, у трагању за прототиповима и провери историјске веродостојности, ослања на историјски метод – уз подсећање да је све то тада било актуелно, и одговарало тадашњем стању српске науке и духу времена.

Гласник Историског друштва у Новом Саду поставио је себи задатак да опише прошлост Војводине, а том опису нарочит колорит дала је управо слика Војвођана и њихове усмене културне традиције.

ЛИТЕРАТУРА

- Азбелев 2010: С. Н. Азбелев, „Академик Всеволод Федорович Миллер и историческая школа русских бытиноведов“, Москва: Проблемы филологии: язык и литература, 1, 103–120.
- Богичевић 1930: Ј. Богичевић, „Из путописа Г. К. Дриша“, Сремски Карловци: *Гласник Историског друштва у Новом Саду*, III/3, 464–466.
- Браун 1933: Е. Браун, „Општи опис Угарске“, Сремски Карловци: *Гласник Историског друштва у Новом Саду*, VI/3, 334–351.
- Браун 1934: Е. Браун, „Пут од Беча у Аустрији до Ларисе у Тесалији (наставак)“, Сремски Карловци: *Гласник Историског друштва у Новом Саду*, VII/1–3, 285–304.
- Будимир 1929: М. Будимир, „Pathissus – Тиса“, Сремски Карловци: *Гласник Историског друштва у Новом Саду*, II/1, 1–15.
- Будимировић 1931: Д. Будимировић, „Из старих књига и часописа“, Сремски Карловци: *Гласник Историског друштва у Новом Саду*, IV/2, 334–339.
- Војиновић 1937: М. Војиновић, „Ђорђе Рајковић“, Сремски Карловци: *Гласник Историског друштва у Новом Саду*, X/2, 80–212.

- Георгијевић 1939: К. Георгијевић, „Д-р Јован Радонић, Слике из историје и књижевности“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, XII/3–4, 422–477.
- Голубовић 2005: З. Голубовић, „Интердисциплинарни приступ и однос антропологије и етнологије“, у: Д. Радојичић и Љ. Гавриловић (ур.), *Етнологија и антропологија: стање и перспективе*, Београд: Етнолошки институт САНУ, 67–75.
- Грујић 1928а: Р. Грујић, „Брачни нереди из прве половине 18. века“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, I/1, 122–124.
- Грујић 1928б: Р. Грујић, „Како су рађале српске жене почетком 18. века“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, I/1, 124.
- Грујић 1929а: Р. Грујић, „Како су се подизале бракоразводне парнице у првој половини XVIII века“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, II/1, 94–95.
- Грујић 1929б: Р. Грујић, „Мушицкова акција против Вукова издања народних пословица“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, II/1, 101–103.
- Грујић 1930: Р. Грујић, „Из писама Николе Димитријевића, епископа темишварског 1737, 1738. и 1739. године“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, III/3, 468–470.
- Динић 1930: М. Динић, „Сремски бан“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, III/2, 270–272.
- Динић 1932: М. Динић, „Урица 'од Срима баница'“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, V/1, 63–65.
- Жеравчић 1937: М. Жеравчић, „О новинама Д. Давидовића и Д. Фрушића“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, X/3, 340–348.
- Исаиловић 1929: В. Исаиловић, „О Иришкој слепачкој академији“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, II/1, 95–96.
- Јанкулов 1934: Б. Јанкулов, „Преисторијско доба Војводине. I Камено доба“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, VII/1–3, 1–63.
- Јанкулов 1935а: Б. Јанкулов, „Преисторијско доба Војводине. Бакарно доба Војводине“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, VIII/2: 165–198.
- Јанкулов 1935б: Б. Јанкулов, „Преисторијско доба Војводине. II Бронзано доба“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, VIII/3, 341–359.
- Јанкулов 1936а: Б. Јанкулов, „Преисторијско доба Војводине. Бронзано доба (наставак)“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, IX/1, 1–18.
- Јанкулов 1936б: Б. Јанкулов, „Преисторијско доба Војводине. Бронзано доба“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, IX/3, 241–256.

- Јанкулов 1937а: Б. Јанкулов, „Преисторијско доба Војводине. Железно доба“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, X/2, 121–141.
- Јанкулов 1937б: Б. Јанкулов, „Последњи издаци преисторијских статуета“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, X/3, 312–313.
- Јанкулов 1937в: Б. Јанкулов, „Халштатско доба“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, X/4, 379–412.
- Јанкулов 1939: Б. Јанкулов, „Железно доба Војводине. Порекло латенске културе“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, XII/3–4, 257–284.
- Јанкулов 1940: Б. Јанкулов, „Халштатска и латенска налазишта у Војводини“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, XIII/3–4, 225–250.
- Јеремић 1937: Р. Јеремић „Порекло становништва у Земуну“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, X/4, 442–448.
- Јеремић 1940: Р. Јеремић, „Прилози проучавању хајдучије у Срему од 1762. до 1810“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, XIII/142–156.
- Јојкић 1932: В. Јојкић, „Један опис Турије из 1859“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, V/1, 104–107.
- Кићовић 1928: М. Кићовић, „Јован Хацић као историчар“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, I/1, 72–91.
- Ковачевић Б. 1929: Б. Ковачевић, „Помен Краљевића Марка код банатских Румуна“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, II/2, 250.
- Ковачевић В. 1930: В. Ковачевић, „Савремени приказ насеља Надаља“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, III/2, 279–283.
- Ковачевић И. 2001: И. Ковачевић, *Историја српске етнологије II. Правци и одломци*, Београд: Српски генеалошки центар.
- Ковачевић И. 2005: И. Ковачевић, „Из етнологије у антропологију (Српска етнологија у последње три деценије 1975–2005)“, у: Д. Радојичић и Љ. Гавриловић (ур.), *Етнологија и антропологија: стање и перспективе*, Београд: Етнолошки институт САНУ, 11–19.
- Костић 1937а: Д. Костић, „Ђачка песмарица из доба Бранкова школовања у Карловцима“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, X/1, 64–73.
- Костић 1937б: Д. Костић, „Вуча Џенерал и син му Велимир“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, X/2, 213–220.
- Костић 1937в: Д. Костић, „Три песме о 'паденију Србије год. 1813' у песмарици војвођанских ђака“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, X/4, 453–459.
- Лесковац 1935: М. Лесковац, „Михаило Витковић“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, VIII/1, 21–49.

- Липовац 1931: Ј. Липовац, „Из живота попа Вука Поповића (1809–1876)“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, IV/1, 133–135.
- Марган 1940: В. Марган, „Грађа за топономастику Војводине“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, XIII/3–4, 251–259.
- Матић 1931: С. Матић, „Белешке о српској црквеној драми“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, IV/3, 460–462.
- Матић 1935: С. Матић, „Једна стара народна песма из Срема“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, VIII/3, 447–448.
- Матић 1936: С. Матић, „'Аднаћ Ђурка из бијеле Сенте'“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, IX/2, 181.
- Милутиновић 1931: Н. Милутиновић, „Д-р Јован Савковић. Српска интелекцијација у Војводини пре и после рата“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, IV/1, 160.
- Мирковић 1929: Л. Мирковић, „Из ризница фрушкогорских манастира“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, II/1, 176–193.
- Михајловић 2017: V. Mihajlović, „Borislav Jankulov, kultura sećanja i tumačenje praistorije: rasiološki pristup prošlosti“, у: Момир Самарцић (ур.), *Култура сећања на војвођанском простору*, Нови Сад: Филозофски факултет, 71–99.
- Петковић 2015: Д. Петковић, „Фолклор на страницама Руског архива“, у: В. Матовић и С. Бараћ (ур.), *Часопис „Руски архив“ (1928–1937) и култура руске емиграције у Краљевини СХС / Југославији*, Београд: Институт за књижевност и уметност, 351–364.
- Петровић 1930: Р. Петровић, „Милица Стојадиновић Српкиња и Драга Дејановић о женама“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, III/1, 80–97.
- Подолски 1932: М. Подолски, „Глигорије Возаровић“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, V/1, 24–38.
- Поповић В. 1935: Владета Поповић, „Енглец Јеремија Милс у својим путним белешкама 1736, о Хрватској, 'Рашанима' и Мађарима“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, VIII/1, 99–101.
- Поповић Д. 1933: Дака Поповић, „Новосадске бостанције“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, VI/1–2, 248–251.
- Поповић 1929а: Душан Поповић, „Белешке из 16. века о становању нашег народа у земуницама у Срему“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, II/1, 90–92.
- Поповић 1929б: Д. Поповић, „Лаза Харамбаша“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, II/3, 414–419.
- Поповић 1931: Д. Поповић, „О Банату и становништву Баната“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, IV/2, 194–207.
- Поповић 1932а: Д. Поповић, „Иларион Руварац о етничком саставу наше чаршије“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, V/2, 280–283.

- Поповић 1932б: Д. Поповић, „Становништво Барање крајем 17. века“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, V/3, 358–374.
- Поповић 1935: Д. Поповић, „Из прошлости наше чаршије“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, VIII/1, 1–9.
- Поповић 1939а: Д. Поповић, „Насељавање Војводине“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, XII/1, 21–32.
- Поповић 1939б: Д. Поповић, „Словаци у мађарским пословицама“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, XII/1, 72–75.
- Радојичић 1939: Ђ. Сп. Радојичић, „Хагиолошки прилози о последњим Бранковићима“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, XII/3–4, 285–312.
- Радојичић 1929б: Н. Радојичић, „Историјске студије Стевана Стратимировића“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, II/3, 317–364.
- Радојичић 1930а: Н. Радојичић, „Шеснаест рана Кнеза Лазара“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, III/1, 104–105.
- Радојичић 1930б: Н. Радојичић, „О имену Буњеваца“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, III/2, 268–270.
- Радојичић 1932а: Н. Радојичић, „О историскоме методу Илариона Руварца“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, V/2, 163–219.
- Радојичић 1932б: Н. Радојичић, „Да ли је Иларион Руварац први устао против лажног величања Срба?“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, V/3, 444–448.
- Радојичић 1937: Н. Радојичић, „Читуља Ђорђу Стратимировићу“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, X/4, 474–480.
- Симоновић Н. 1933: Н. Симоновић, „Ђорђе Стефановић Којанов“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, VI/3, 379–382.
- Симоновић Р. 1932: Р. Симоновић, „Срби у Баји“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, V/1, 14–23.
- Скок 1939: П. Скок, „Топономастика Војводине“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, XII/1, 1–20.
- Стајић 1936: В. Стајић, „Цинцари у Новом Саду“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, IX/3, 257–283.
- Стајић 1937: В. Стајић, „Исидор Путник сарадник Лукијана Мушицког и Михаила Витковића“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, X/2, 226–230.
- Станојевић 1928: С. Станојевић, „Наша прва реч“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, I/1, 1–9.
- Станојевић 1929: С. Станојевић, „Ко је Вуче Ценерале“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, II/1, 89–90.
- Станојевић 1931: С. Станојевић, „О Филипу Мацарину“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, IV/2, 302–304.

- Станојевић 1932: С. Станојевић, „Српске песме о мађарским краљевима“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, V/1, 66.
- Ђоровић 1936: В. Ђоровић, „Српска омладина у Сегедину од 1843–1864. године“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, IX/4, 394–406.
- Челебија 1932: Е. Челебија, „Из путописа Евлије Челебије“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, V/1, 79–86.
- Шевић 1930а: М. Шевић, „Змајеви сватови“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, III/1, 122–123.
- Шевић 1930б: М. Шевић, „Српски песници на мађарском језику“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, III/3, 359–389.
- Шмаус 1937: А. Шмаус, „Доситеј Обрадовић и народна песма“, Сремски Карловци: *Гласник Историјског друштва у Новом Саду*, X/1, 48–53.

Danijela Petković

Contribution of the Herald of the Historical Society in Novi Sad to folkloristic researches

Summary

The *Herald of the Historical Society in Novi Sad* was published three to four times a year from 1928 to 1940. The 42 volumes of this well-conceived historical magazine presented numerous studies on the past of the area of the former Metropolitan of Karlovac, and amongst them there were also some contributions significant for the research of tradition, primarily related to ethnology, anthropology, ethnolinguistics, but also to the study of the historical basis of oral creations and the history of folkloristic researches. Although at first glance one might mistakenly conclude that folklore works are few and sporadic, there are many more folklore sequences, woven into broader historical studies. Those articles do not deviate from the main currents of domestic interwar science either thematically or methodologically, but on the contrary, they correspond with all important folkloristic researches. In the ethnological / anthropological contributions a strong influence of evolutionism and the anthropogeographic method is still felt, while the study of oral literature, in the search for prototypes and checking historical credibility, relies on the historical method. Articles about folklore in the *Herald of the Historical Society in Novi Sad* revived the image of Vojvodina's past by describing the traditional culture and daily life of its inhabitants.

Key words: *Herald of the Historical Society in Novi Sad*, history, folkloristics, ethnology, anthropology, ethnolinguistic, research of oral literature